

6/5

Orientering kring FN

BA WORTLEY, professor i folk-rätt vid Manchesters universitet, har utgivit en bok om Förenta nationernas verksamhet under den första tioårsperioden (*The United Nations, The First Ten Years*, Manchester University Press). En rad experter behandlar var för sig FN:s olika organ och deras insatser, från generalförsamlingen och säkerhetsrådet till Unesco. Någon liknande framställning finns inte, och arbetet får därför, trots brist både på konkretion och idé-analys, ett betydande värde. Tonen blir, såsom nästan alltid i dylika skrifter, gärna suddigt välvil-

lig, men den är inte så tanklöst optimistisk som i ordinära svenska inlägg med samma anspråk. Man tillåter sig att understryka det påtagliga. "Säkerhetsrådet har inte lyckats uppnå de mål och lösa de uppgifter som stadgan anförtrodde åt rådet, och det har inte uppfyllt de förhoppningar som det i början framkallade." Organisationer som Nato har, jämte konferenser mellan stormakterna, blivit av vida större betydelse. Med en tillfredsställelse, som inte motiveras, fastslår man att generalförsamlingens aktivitet ökats på säkerhetsrådets bekostnad.

Att säkerhetsrådet på grund av den ryske delegatens frånvaro tog bestämd position i Koreafrågan 1950 har ofta framhävts som ett bevis på FN:s aktionsduglighet. Trygve Lie skriver i sin memoarbok om FN att "vetots verkan har... avsevärt inskränkts genom att man i praktiken inte betraktat en stormakts röstnedläggelse som ett veto". I England talas stundom om en praxis av stort värde som här brutit igenom. I Wortleys bok — liksom ofta tidigare — avslöjas lösligheten i dylika konstruktioner. Det är osannolikt, för att inte säga otroligt, att en stormakt med fast plats i säkerhetsrådet än en gång skulle riskera en votering till egen nackdel genom att hålla sig borta. Men härtill kommer att Ryssland hela tiden förklarat säkerhetsrådets beslut i juni 1950 stå i strid med stadgan och att denna ryska tolkning måste anses riktig. Det sägs i stadgan (artikel 27) att för beslut i dylika fall "kräves bifall av sju medlemmar, bland dem de ständiga medlemmarna" (på engelska heter det "an affirmative vote of seven members including the concurrent votes of the permanent members"). Dessa bestämmelser kan inte gärna tolkas annat än som ett krav på att alla de ständiga medlemmarna måste positivt medverka för att ett beslut skall komma till stånd. Då framstående politiker (såsom Gaitskell) åberopat Koreabeslutet som ett mandatsprov för FN är det fråga om grov okunnighet eller lika grov propaganda.

HERBERT TINGSTEN

7/5

REPLIK:

REDAKTÖR Arvid Svärd tar i sin artikel upp ett gammalt problem, där det väl knappast är möjligt att komma med några nya synpunkter. Men han gör det med en iver, en uppriktighet och en anspråkslöshet — för att inte använda det vackra men ständigt missbrukade ordet ödmjukhet — som måste göra intryck även på människor av annan mening. Kristi lära är god, men kristendomen i alla dess former har ofta varit ond, det är ett led i tankegången, det minst angräpliga. Det andra går ut på att den "sant" kristna läran är ursprunget till vad vi anser vara gott i vår utveckling och vår egen tid, medan vad vi betraktar som ont är ett hedniskt arv. "Det bästa i vår kultur och sociala struktur har vi från evangelium."

På detta sätt blir hr Svärds framställning ett bidrag till den kristna försvarsideologi som just i våra dagar är ytterst populär. De kristna, de "sant" kristna är utan ansvar för vad som skett i Kristi namn; de är däremot ansvariga för, de har hedern av alla värdefulla insatser, vare sig de skett i Kristi namn eller inte. Resonemanget är som sagt mycket vanligt, även om det sällan framföres med sådan konsekvens och så utan undvikande eller ursäktande reservationer som av Svärd. Som ett gott modernt exempel kan jag nämna vad en annan ärlig och hänsynslös kristen, Gunnel Vallquist, skriver i sin i höstas utgivna bok om Florensborgmästaren Pira. Först med kristendomen tränger människokärleken in i Västerlandets historia, förklarar hon. Det goda som gjorts, särskilt socialt, har visserligen ofta varit de icke-kristnas sak, men de män som gått i spetsen kallas "sektulariserade helgon" och sägs ha varit "genomträngda av den kristna etiken". Inför sådana uttalanden kan jag inte låta bli att tänka på en religiös förkunnare som trots mitt nekande förklarade mig vara djupt kristen; han var vänlig nog att anse att jag hade känsla för sanningskravet, och alla som hade det var enligt hans definition kristna. Det är lätt att på detta sätt ge Kristi lära monopol på allt gott och att göra alla som anses besitta någon god egenskap till ett slags omedvetna och hemliga kristna.

Därmed överdriver man, synes det mig, kristendomens betydelse, hur ofantlig den än har varit. Jag skall utan att bli utförlig ta upp några frågor av intresse i det sammanhanget. Jag utgår då från att vi menar ungefär detsamma med "det goda", även om karaktäristiken av vad vi avser måste bli vag: en medkänsla eller samkänsla som tar sig uttryck inte bara i välgörenhet, utan i sociala reformer och folklig självstyrelse, som förkastar slaveri, rasfördomar, förföljelser mot oläskande, en samhällshierarki av härskande rika och undergivna fattiga.

1) Var den kristna läran — i den mån den kan anses ha omfattat denna moral — så originell som här påstås? Säkerligen inte. Många forskare har visat upp att denna moral utbildades under avgörande inflytande från det antika tänkandet. Jag tar ett par exempel ur den utmärkte, av R W Livingstone utgivna handboken "The Legacy of Greece". Det "verkliga" Grekland var, skriver Gilbert Murray, främst den århundraden före Kristus framträngande åskådning "som fördömer och bekämpar slaveriet, som undanröjt alla grymma vidskepligheter och förkunnar ett slags religion grundad på filosofi och humanitet, som kräver samma andliga rättigheter för kvinnor som för män, som ser på alla mänskliga varelser som bröder". Det var dessa läror, spridda inom de områden som hellenismens inflytande nått — även i judarnas land långt före Kristus — som bidrog till den kristna moralens utformning i den angivna riktningen. I samma bok skriver domprosten Inge att "den dåtida (det gäller kristendomens första århundra-

UM

den) hedendomens etik... är nästan identisk med de kristnas", och han citerar Augustini ord att man blott behöfde ändra några få ord "för att bringa platonismen i fullständig överensstämmelse med kristendomen". Det är onödigt med ytterligare citat eller referat för att bevisa det ostridiga. Den skarpa skillnad som Svärd gör mellan hedendom och kristendom måste bero på att han inte känner till saken.

2) Var den kristna läran, eller Kristi lära, så obetingat god som Svärd påstår; berodde kristendomens och kyrkornas ondska blott på förvrängningar av den sanna läran? Först och främst bör påpekas att den kristna läran aldrig bara varit Kristi lära och att det är vanskligt att ur Kristi uttalanden — enligt evangelierna — utläsa någon klar och enhetlig moralisk åskådning. Då Svärd säger att de kristna kyrkorna hade fel gör han sig — för en gångs skull — skyldig till förhåvelse; även de ansåg sig ha tolkat Kristus och evangelierna på rätt sätt, vare sig de försvarade slaveriet, förföljelserna av oläskande eller de fattigas beroende av de rika och mäktiga. Det går väl ändå inte att resonera så att kyrkorna och de verksamma inom dessa kyrkor skall förbigås då man bedömer den kristna moralen, medan denna moral skall anses ha förtjänsten av att otaliga människor utanför den kristna kretsen, ofta agnostiker eller ateister, arbetat för sociala förbättringar.

På en punkt torde det vara möjligt att här säga något mera bestämt. Den kristna tron på belöning och straff i ett framtida liv (som i varje fall påstås vara stödd på evangelierna) blev, då urkristendomens tro på världens snara undergång upplöstes och kristendomen blev härskande religion, ett förträffligt stöd för statsmakten och den sociala ordningen. Förtryck och elände kunde försvaras och förgyllas genom tanken på jordelivets oväsentlighet; himmelriket blev de fattigas politiska utopi. Det är hopplöst att söka göra denna utomvärldsliga lära till en jordisk framstegslära; en annan sak är att den världsliga framstegstron — i stort sett kris-

tendomens vedersakare — hämtade symboler, mönster och illusioner från den religion den lyckades undantränga. Gudskärleken, inte människokärleken, är den kristna lärans signatur; här torde biskop Nygrens "Eros och Agape" inte kunna beskyllas för villfarelse och vantolkning.

3) Buddister — vilkas religion är vida äldre än kristendomen — och muhammedaner gör i våra dagar ungefär samma påståenden som Svärd. Vad Buddha och Muhammed egentligen ville var bland annat demokrati och social välfärd; de som förtryckt och utsugit folken under buddismens och muhammedanismens välde har i själva verket handlat i strid mot religionsstiftarnas syfte. Detta borde stämma de kristna apologeterna till eftertanke och försiktighet. De borde förstå att andra krafter än religionerna varit verksamma, att en och samma religion kan tjäna som vapen för de mest skilda åskådningar och att kristendomen inte har något monopol på godheten.

HERBERT TINGSTEN